

Последният велик британец

• Светлозар Златков •

Тази година се навършват 100 години от рождението на английският писател Ерик Блеър, по-известен с псевдонима си Джордж Оруел. Литературното наследство, което ни е оставил са книгите “Глътка въздух”, “Не оставяй аспидистрата да повехне”, “Фермата”, множество статии и есета и разбира се всеизвестният роман “1984”. Предвид едно от последните желания на автора няма да се спирам на биографични подробности, произведенията му сами говорят за създателя си, дори идеологизирани спекулативно те запазват въздействащата си сила, изпълнявайки едно от основните предназначения, които Оруел смята, че трябва да бъдат следвани от изкуството, а именно пресъздаването на вътрешният свят на автора, по начин, позволяващ предаване на непроизносимото чрез ежедневен език между хората (“Новите думи”, 1940 г.). Всъщност в политизирането на изкуството, в търсенето на политически внушения чрез него, в пропагандата чрез него Оруел вижда гибелта на самото изкуство (“Литературата и тотализъмът”, 1941 г.).

Безспорно произведението с което най-много е спекулирано и което е било най-често идеологизирано, както преди десетилетия така и днес е романът “1984”. Този роман е и единственото произведение на Оруел, което можем да причислим към фантастиката като

жанр. Общоприето е становището, че той е роман-предупреждение за едно несбъднало се бъдеще. За една ужасна възможност от която едва сме се отърсили и при повърхностно запознаване с романа действително е така, поради това, че за основна доктрина на тоталитарния режим, описан в романа е посочен социализма. Действително една от целите на автора е демитологизирането на социализма, като последна, висша и най хуманна политическа доктрина, какъвто според него е бил тогава, но зад тази демитологизация се крие избличаването на всяка доктрина пледираща за окончателност, за абсолютно съвършенство в разрешаването на въпроса за урегулиране на човешките взаимоотношения. Действително няма значение как ще бъде наречена тази доктрина - комунизъм, социализъм, фашизъм или дори демокрация. Ценностите които проповядват тези доктрини могат да послужат за основа на “увековечаването на деспотизма”. Именно в това е основната находка на Оруел - двусмислието на политическата терминология. Няма значение как ще се нарича строя, който ни предлага поредната доктрина, дори няма значение какви ценности проповядва дадено учение, когато то може да бъде използвано единствено като средство за постигане на тотална власт. Това прави Оруел ак-

продължава на с. 101 ➤